THE ISRAELITE PRESS The only Jewish Newspaper in Western Canada.

אידישע וואָרט

Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.

Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

די רעוויזיאָניסטן אין די פוס-שריט פון דער "אגודת-ישראל"

די פאלעסטינער רעוויזיאָניסטן האָבן אינסטרואירט זייערע דעלעגאטן צו דער אלוועלטלאכער רעוויזיאָניסטישער קאָנווענשאָן, וואָס דארף אָפּגעהאלטן ווערן קומענדיקן דעצעמבער, אז זיי זאָלן קעמפן ביי דער קאָנווענשאָן פאר דער אָפּשפאלטונג פון דער רעוויזיאָניסטישער גרופּע פון דער אלגעמיינער ציוניסטישער אָרגאניזאציע. דער לעצטער באזעלער קאָנגרעס, דערקלערן זיי, האָט דערוויזן, אז די ציוניסטישע אָרגאניזאציע פאָרדערט מער ניט איר נאָמען, אין זיי, די רעוויזיאָניסטן חייסט עס, זיינען די איינציקע אמת'ע ציוניסטן.

עס זעט אויס, אז דער אָפּשפאלטונג געדאנק האָט ארומגעכאפּט גאנץ ברייטע רעוויזיאָניסטישע קרייזן, אין זשאבאטינסקי אליין. דאכט זיך, איז געווינט צו "מאכן שבת פאר זיך אליין". ער האָט שוין ניט איין מאָל געסטראשעט מיט אָפּשפאלטן זיך, און מיט אנפירן א זעלבסט-שטענדיקע רעוויזיאָניסטישע אויסערלאכע פּאָליטיק.

דאָס מיינט, אז א גרויסער טייל פון די רעוויזיאָניסטן איז געווינט צו גיין אינ'ם דרך פון דער אנטי-ציוניסטישער אָרגאניזאציע "אגודת-ישראל". — אָפּצוטיילן זיך פונ'ם כלל ישראל און אנפירן א זעלבסטשטענדיקע אידישע פּאָליטיק, וואָס קאָן גאנץ אפט באצייכנט ווערן ווי פאָרדראָס צו די אידישע אינטערעסן.

דאָס מיינט, אז די רעוויזיאָניסטן ווערן, ווי די אגודיסטן, שיקן זייערע פאָרטרעטער און זייערע פעטיציעס אין פאָדערונגען צו דער פעלקערליגע, צו דער ברייטישער רעגירונג, באקעמפנדיק די פאָלעטיק פון דער ציוניסטישער אָרגאניזאציע אין אזוי אָפּשוואכנדיק אירע כחות און איר מעגלאכן איינפלוס. אין איבערצייגנדיק די וועלט, אז די אידן אליין זיינען צווישן זיך גאָר ניט איינינ.

עס איז זייער לייכט צו אנערקענען זיך פאר "די עכטע" אין "מאמע ריכטיקע": ס'איז אָבער ניט אזוי לייכט איבערצוצייגן א וועלט. אויב די אגודיסטן, וואָס האָבן אין א פאָרגלייך א גרעסערע נאָכפאָלגער-שאפט ווי די רעוויזיאָניסטן, האָבן ניט געקאָנט איבערצייגן די וועלט אז זיי, אין בלויז זיי, זיינען די עכטע פאָרשטייער פונ'ם אידישן פאָלק, ווערן עס די רעוויזיאָניסטן, מיט זייערע שוואכע כחות אוודאי ניט קאָנען באווייזן, מאָנן זיי באויצן די גרעסטע מאָס חוצפה אין עזות.

וואָס זיך ווערן יא קאָנען דערגרייכן ווי א באזונדער קערפּער-שאפט, מיט א זעלבסטשטענדיקער פּאָליטיק, איז — צו שעדיקן, פונקט ווי דאָס טוט די אגודת ישראל . . .

דער פּלאַן פאַר א באַד-פּלאַץ

צום סוף האָבן מיר זיך דערוואָרט מען זאָל אין ווייניקע אָנהויבן מאכן ערנסטע פּלענער פאר אן אָפּענער באד-פּלאַץ. — א זאך, וואָס ווייניקע, מיט איר עשירות אין וואסער, האָט שוין לאנג געדאַרפט האָבן

דער פּלאַן איז צו מאכן א באד ביטש אין אסיניבאָין פּארק, וואו דער אסיניבאָין טייך איז באזונדערס גוט פאר באָדן זיך. אין וואו ס'איז באזונדערס גוט פאר באָדן זיך. אין וואו ס'איז באזונדערס לייכט. ווי די שטאָטיקע געזונטהייט קאָמיסיע פאָרזיכערט. צו האלטן דעם טייך ריין פון שטאָטיקן אָפּפאל.

דער פּלאַן איז געגעבן פון דער שטאָטיקער "פּארק בארד" פאר-לאנגט, אז א קליינע דאמבע זאָל דאָ דורכגעצייגן ווערן איבער'ן אסיניבאָין טייך, כדי צו מאכן דאָס וואסער אביסל טיפער צום באָדן זיך. ווען דער פּלאַן וועט דורכגעפירט ווערן, וועט דאָ זיין א "ביטש" גרויס גער נוג פאר צוואנציק טויזנט מענטשן צום באָדן זיך.

דער גאנצער פּלאַן דארף קאָסטן בלויז עטלאכע און דריסיק טויזנט דאָלאר, און האלב דערפון אין ארבעט. וואָס מיינט איינגנטלאך באשעפטיקונג פאר די ארבעטסלאָזע. וואָס ווערן אלצאיינס אויסגע-האלטן אויפ'ן קהל'שן חשבון.

דער דאָזיקער קליינער אינוועסטמענט איז גאָרנישט לגבי דעם גרויסן וואוקס אינ'ם לאנד ווערט פונ'ם סיטי פּארק וואָס אזא "ביטש" וועט צוגעבן. און די הכנסות וואָס די שטאָט וועט קאָנען אריינקריגן פון געשעפטן און פאָרווייזונגען וואָס ווערן זיך דאָ אנטוויקלען.

א סך וויכטיקער ווי די הכנסות, זיינען, נאטירלאך, די געוויינסן אין דער געזונטהייט און דער באקוועמלאכקייט פון דער באפעלקערונג פון שטאָט. אין דער לעצטן וואָס דאָס וועט מער ווי דאנקבאר זיין אין די הייסע טעג מער ניט דארפן ריסקירן צו באָדן זיך אין די געפערלאכע פּלעצער אין די טייכן.

די פּראָגע היינגט איצט הויפּטזאכלאך אָפּ פון דער פעדעראלער רעגירונג, פון וועלכער מען מוז קריגן א דערלויבעניש דורכצוצייגן די קליינע דאמבע. עס איז צו האָפן, אז די רעגירונג וועט ניט אויסזעצן קענן דעם, ווייל דער אסיניבאָין טייך איז אלצאיינס ניט פאסיק פאר שיפן פארקער, — און ווייניקער, אז דאָס האָבן אן אויסגעצייכנטן באד-פּלאַץ.

אַמעריקע ווייזט א מוסטער — פון באַוואַ-פענען זיך

קיינער רעדט ניט אויפיל וועגן פרידן, ווי אמעריקע. אין — קיי-נער איז ניט אזוי אריינגעגאַנגען אין באוואפענונג, ווי אמעריקע. עס זעט אויס, ווי אמעריקע וואָרט אלעמען דערמוטיקט צו אנטוואפענונג, כדי איר זאָל לייכטער אָנקומען איבערצישטיינען אלעמען אין באוואפענונג.

דער פּלאַטן סעקרעטאר, מר. אדאמס, האָט ערשט פארפענ-לאכט א דערקלערונג וועגן אמעריקעס יחס אין לופט באוואפענונג. די דאָזיקע דערקלערונג איז אבער, ניט ווי הואיערט שלום דערקלערונגען, אדרעסירט געוויארן ניט צו דער דריסדיקער וועלט. נאָר צו די איינ-צע פּלאַטן אינסטיטוציעס אין אפטיילונגען, אין צייכנט זיך דערפאר אויס מיט אָפּנהארציקייט.

מר. אדאמס זאָגט פשוט, אז אמעריקע שטרעבט צו האָבן א פּלאַט, וואָס זאָל ניט זיין "קיין צווייטער צו קיינעם". ער ניט, אמת, צו, אז דאָס דארף געטאָן ווערן "אין די גרעניצן פונ'ם פּלאַטן אָפּמאך". — אָבער מיט זיין דערקלערונג אליין דערווייזט ער, אז דער פּלאַטן געיעג האָט זיך דורכ'ן אָפּמאך ניט אָפּגעשטעלט. כאָטש ער איז עטוואָס באַ-שריינקט, אין אז אייב כ'איז באשריינקט דער טאָנאזש קאָן מען עס אָפּמאכן אויף דער מאָדערניזירונג פון די כלי-משחית . . .

מר. אדאמס רעדט אין זיין דערקלערונג וועגן אנשטריינגונגען צו אנטוויקלען דעם לופט פּלאַט און וועגן מאָבילייזאציע פון רייכטימער אין פאל פון מלחמה. מיט איין וואָרט: אמעריקע רעדט פון פרידן, און גרייט זיך צו מלחמה.

יאַפּאַן און כינע דורך די אויגן פון באַרימטע אייראָפּייער

פון י. ח.

אלע אייראָפּייאישע שפּראָכן פאר-מאָגן דאָס זיך, גאנצע ביבליאָטעקן וועגן די פעלקער פון וויסן מזרח, טויז זענטער ביכער זיינען שוין געדרוקט געוואָרן, דערהויפּט אין דייטש, ענגליש און פראַנצויזיש. וועגן כינע און יאַפּאַן, אומצאליקע רייזנדע און זשורנאלן מיט אַרטיקלען און בילדער פון אָט די צוויי רייזיקע אויאטישע לענדער. עס היים האָבן זיך אָבער א סך אמאטורן קאָרעספּאָנדענטן ניט באפרייט פון דער פאראטערטער מדע צו רייזן וועגן די ראייזיקע לענדער. ווי זיי וואָלטן נאָך אלץ געווען איינגעוויקלט אין סודות, וואָס זיינען פאָרהויזן פון אייראָפּייער און אמעריקאנער.

נראָר איז אָט די באציאונג מצד אייר-ראָפּייער און אמעריקאנער צו יאַפּאַן און כינע איצט זיכער ניט בארעכטיקט. ניט קוקנדיק דאָרויף וואָס כינע'ס שפּראָך און ליטעראטור זיינען אומ-באקאנט אפילו צו דער אינטעליגענץ פון מערב, און וואָס יאַפּאַנעזיש איז אויך ניט פון די שפּראָכן מיט וועלכע מען ניט זיך אָפּ אין די אייראָפּעאישע אמעריקאנער לענדער, האָט די אינטע-ליגענץ פון יאַפּאַן און כינע שוין גע-נוג פארטרעטער אין די ציוויליזירטע לענדער, צו געבן דער וועלט א באַגריף וועגן זייערע פעלקער. אויסער דעם איז דער פארקער פון אייראָפּייער און אמעריקאנער מיט דעם ארענט און די רעעטע דרייסיק יאָר אזא, אז וואָסערע סודות זיי זיינען געווען אמאָל, זיינען זיי שוין איצט ניט פרעמדער און ניט ווייטער. עס וואָס זיינען געווען זיי אייר-אָפּייאישע לענדער און אמעריקע מיט א האלבן יאָר צוריק.

נאָך דעם באקסער אויסשטאנד אין סוף פון לעצטן יאָרהונדערט און נאָך דער רוסיש יאַפּאַנעזישער מלחמה, אין אנהויב פון איצטיגן יאָרהונדערט איז דער אריענט באדייטענד דערגעענטערט געוואָרן צו דער אייראָפּייאישער און אמעריקאנער ציוויליזאציע.

כינע, ווי א געשלאָסענע מדינה האָט פאר דער דאָזיקער דערגעענטערונג באצאָלט מיט גוטס און בלוט. צו די צרות, וואָס זי האָט געליטן פון יאַפּאַן, האָט זי איינגעקאָנט נאָך א נייעס פע-על: די אייראָפּייאישע ציוויליזאציע, וואָס די מיסיאָנערן און די סוחרים האָבן אריינגעבראַכט אין זייער ריזיק לאנד, כדי נאָכדעם קאָנען אריינזעצן אהין אמעריקע און פאָלאָק און קאָנען זיינן דאָס בלוט פון לאנד.

יאַפּאַן איז שוין געווען אין א בעסע-רער לאנג. פאר דאָס ביסל רבי געלט, וואָס אייראָפּע און אמעריקע האָבן פון איר ארויסגעשלעפּט, האָט איר מיליטאַרישע און איר פּייסיקער נייער פרי אנגעטריבן אין אייראָפּע. ווי ניך איר אינדוסטריע און הנדל קלאָפּן, נאָר פרי אנגעהויבן צוריקצאָלן מיט אזא קאָנקורענץ, וואָס האָט דיר אזוי גערו-פענע ציוויליזאָטאָרס אריינגעוואָרפן אין א שרעק פאר דער "געלער געפאר". די פּאַסיווגונען פון דיר לעצטע צוואנ-ציק יאָר האָבן כינע און יאַפּאַן גע-מאכט נאָך מער פאר א טייל פון דער אינטערנאציאָנאלער פעלקער משפחה.

כינעס רעוואָלוציע קעגן דער מאָ-דישער דינאסטיע, אנגעפירט פון דעם אייראָפּייאישן דער. דר. יאַט-סען, האָט געוויס געמאכט כינע פאר אויס רעטענישן. ווען די הימלישע קע-ליגיעס האָט געמוזט מאכן פּלאַץ פאר אן אנהויב פון אן עכט מערב'דיקער דעמאָקראטיע. מיט א רעפאָרם פראָג-ראָם, וואָס איז געבארנט געוואָרן טייל-ווייז ביים אייראָפּייאישן פאַציאליזם; ווען די אמאָליקע צעפּ פון מיליאָנען כינעזער, און די רעוואָלוציע און קאָנ-טער-רעוואָלוציע זיינען געוואָרן טאָג טעגאָציעס פון דער אייראָפּעאישער אמעריקאנער פרעסע. איז שוין דער נעפּל פון נעהייטעניש אינגאנצן אראָפּ-געפאלן פון די כינעזער.

יאַפּאַן האָט נאָך זיכערער פארנומען איר אָרט אין דער וועלט. נאָך דעם גרויסן זיג איבער רוסלאנד, וואָס האָט אויטגענומען אינגאנצן דעם חשק ביי אייראָפּע צו פּרואוון באהערשן די דאָ-זיקע מדינה אין אינגיכן געקומען די וועלט מלחמה, אין וועלכער דער דורכ-געטריבענע רעגירער פון דער נעעע-אימפּעריע האָבן געוואוגען די יחסי-ישע וויסע לענדער צו אנערקענען יאַ-פאן אָפּ אר א גרויסמאכט.

אמת, ביי די פאָלגן האָבן פעטערענען שטעלט מען זי הינטער ענגלאנד און אמעריקע. מען דערלויבט איר נוא אזא פּראָפּאָרציע קרינס שיפן, ווי אירע מיליטאָריסטן ווילן האָבן. אויך עקזעס-טירן אויסנאָס געוועזן קענן יאַפּאַנעזי-שע אינגוואוינער אין ענגלישע פאָלאָ-נעס אין אין די פאראייניקטע שטאָ-טען. יאַפּאַן איז געווען צופרידן מיט דאָס, אז זי איז ניט בכח צו שטעלן זיך אָפּן קעגן די גרויסע וויסע מיינ-סים. פון דער צווייטער זייט זיינען אָבער די וויסע גרויסמאכטן אויך ניט גענערט, אויך זיי וויסן, אז זיי מיזן אכטונג געבן ניט פאר אריינגעבריינגען די יאַפּאַנעזער אין גרויסן צאָרן.

דערווייל האָט די גלעך ראָסע אפשר מער פאר'לוירן ווי געוואונען מיט איר פאָנטאָקטס מיט דעם מערב. כינע האָט געוויס א סך פאר'לוירן. צופיל באַלעבאָ-טע שוין די אייראָפּייער און זייערע קיסנסלאך געשאפענע, אומאָפּהענגיקע טערי-טאָריעס. אין האָרץ פון כינע, א צו גרויס פריי דאָס דאָס געדרו-ריקט פאָלק באַצאָלט פאר'ן ביסל מערב קולטור. פאר די מוסטערן פון דער מע-כאנישער טעכניק פון מערב, וואָס די אייראָפּייער האָבן אין כינע אריינגע-בראַכט, האָבן זיי אין אויסגעריסן פיל מער ווי זייער ביישראַ אין דערפאר האָט יאַפּאַן באוווין איבער-צוכטערוווען די פלינקע אייראָפּייער און אריבערצושטיינען א סך פון די אזוי גע-רופענע ציוויליזאָטאָרס. די תורה פון אינדוסטריאַליזאציע דאָס זי אזוי גיך יאַ-פּאַנעזס, אז דער שטעמפּל: געמאַכט אין יאַפּאַן". וואָס מען געפינט אפט אן סחורה סטראַשעט צו פאר'דענגען די סחורות פון אייראָפּע אין אמעריקע.

מיר נעפינען צוויי אַרטיקלען פון צוויי קאָנסערוואַטיווע שרייבער וועגן יאַפּאַן אין כינע. וואָס ווערן איבערגע-דרוקט פון א קלערעקאל פראַנצויזיש ז'ורנאל אין אייראָפּע "לע קאָרעספּאָנ-דענט". אין פון לאנדאָנער קאָנסערוואַ-טיוון "אינגליש רעוויו".

דער פראַנצויז, א פּאַרלא. הויבט אָן מיט א היט נעעמס יאַפּאַנעזער פאָלק. ווי באציען זיך אירישע מיטערס צו זייערע עופּס'לאר, אין וואָס פאר א אויפזיכט אלס זיי איבער זייערע קינדער בכלל'ן איז דאָ א אונטערשייד צווישן דער אויפפיערלאָמקייט וואָס מיטערס זיינען אין דער אייראָפּע. ווי אין אירע אמעריקאנער לענדער, נאָר אויך אין יאַפּאַן? יאָ, דאָס דאָס דאָס